

Lastensuojelulainsäädännön uudistamisesta

Elina Palola, Sosiaali- ja terveysministeriö

8.10.2024

VÄLITÄ
ja
VAIKUTA

Miten sosiaali- ja terveydenhuoltoa olisi uudistettava?

- Kansallisessa ja alueellisessa yhteistyössä, tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti.
- Lähtökohtana vuorovaikutteinen, tietoon perustuva ohjaus ja lainsäädännön valmistelu.
- Painopistettä siirrettävä palvelutarpeita ennalta ehkäisevään toimintaan sekä sosiaali- että terveyspalveluissa - peruspalveluja ja niiden vaikuttavuutta vahvistettava.
 - Vrt. ”Lasten ja nuorten terapiatakuu”.
- Tarkastelussa ovat myös sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapoihin liittyvät, mahdollisesti turhaksi käyneet normitukset, suositukset ja käytännöt.
- Palvelujen kehittämisen kansallinen tavoitetila – näkymä 2030-luvun palvelujärjestelmään ja hyvinvointialueille asetettaviin tavoitteisiin?

Miksi ja mikä ”palvelureformi”?

- toimintaympäristön muutokset (väestörakenne, kasvava palvelutarve, henkilöstön saatavuus, kustannusten kasvu, digitalisaatio jne.) vaativat tekoja
- jatkoa sote-uudistukselle, jossa palveluiden järjestämisvastuu siirrettiin hyvinvointialueille
- Reformia toteutetaan tiedolla, lainsäädännön muutoksilla, ohjelma- ja hanketyöllä, uudistamalla sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausjärjestelmää sekä tukemalla käynnissä olevia hyvinvointialueiden muutosohjelmia.
- kokonaisuuteen kuuluvat esim. Hyvän työn ohjelma sekä Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRP) sote-hankkeet.

Uudistamalla pyritään varmistamaan palvelujärjestelmän 'ajantasaisuus'

Säädösten ja muiden normien tarkoituksenmukaisuuden tarkistaminen, ml. yksityiskohtaisuuden vähentäminen.

Säädösten ja muiden normien uudistamisen aloitusvaihe;
tavoitteena huomioida pitkän aikavälin sote-palvelujärjestelmälle asetettavat tavoitteet.

Säädösten ja muiden normien uudistamisen jatkovaihe;
tavoitteena luoda lainsäädäntöohjelma, joka perustuu pitkän aikavälin tavoitteille.

Hallituskausi 2023 – 2027

Hallituskausi 2027-

Tavoitteena on luoda kyvykkyys uudistaa palvelujärjestelmää jatkuvasti ja laajana yhteistyönä

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma

”Uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulainsäädäntöä, ja ohjataan alueita uudistamaan palvelujaan perustuen palvelujen tarkoituksenmukaiseen porrastukseen. Painopisteen siirtoa perustasolle tuetaan lainsäädännöllä. Uudistetaan terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki sekä lastensuojelulainsäädäntö.”

Lastensuojelulainsäädännön uudistuksessa... ”edistetään varhaista tukea, moniammatillista lapsiperhetyötä ja lastensuojelun avopalveluita painottavaa palvelurakennetta.”

- Hallitusohjelman mukaisesti lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen 23 vuoteen tuli voimaan jo 1.1.2024.

Avopalveluita painottavan palvelurakenteen vahvistaminen

- Lainsäädäntöuudistuksella pyritään selkiyttämään sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välistä rajapintaa - huomioiden lastensuojelun viimesijaisuus.
- Tavoitteellista kehittämistä tehdään Sosiaaliset innovaatiot lastensuojelussa -koordinaatiohankkeessa (SOILA)
 - ESR+ TL 5.1. rahoitusta yhteensä 30 M€
 - Yksi erityispainopiste: ”12-17- vuotiaiden lasten sijoitusten määrän vähentäminen laadukkailla ja vaikuttavilla, lasten ja perheiden arjen tarpeisiin vastaavilla lastensuojelun avohuollon tukitoimilla, työmenetelmillä ja palveluilla.”

Lastensuojelulainsäädännön uudistamisen tavoitteena on

- turvata lasten oikeus kehitykseen ja erityiseen suojeluun sekä
- tehdä lastensuojelupalvelujen kokonaisuudesta selkeämpi ja vaikuttavampi.

Ensimmäisessä vaiheessa selkeytettiin lastensuojelun visio laajassa sidosryhmäyhteistyössä.

Lastensuojelu 2023

Muutos vuodesta 2022

Kodin ulkopuolelle kiireellisesti sijoitetut	4 900 lasta	▲ + 8 %
Huostassa olleet lapset	11 300 lasta	◊ - 1 %
Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset	17 300 lasta	◊ - 1 %
Sijoitusvuorokaudet	4,4 milj vuorokautta	◊ 0 %
Lastensuojeluilmoitukset	215 000 ilmoitusta	▲ + 15 %
Lastensuojeluilmoituksen kohteena	110 000 lasta	▲ + 11 %
Lastensuojelun avohuollon asiakkaita	38 500 lasta	▲ + 4 %

Lastensuojelu 2023.
Tilastoraportti 19/2024, 2.5.2024
Suomen virallinen tilasto, Lastensuojelu. THL.

Peruskysymys: Mitä on lastensuojelu ja mikä on sen soveltamisala?

- Lastensuojelun on onnistuakseen tehtävässään oltava **viimesijaista ja kohdennuttava erityistä suojelua tarvitseville**. Erityisen suojelun tarve voi johtua lapsen kasvuympäristön turvattomuudesta tai lapsen omaa tai muiden hyvinvointia tai terveyttä vaarantavasta käyttäytymisestä.
- Palvelut ja tuki **lasten tarpeiden** mukaan: lastensuojelu ei voi korvata esimerkiksi vammaispalveluja tai mielenterveys- ja päihdepalveluja, joita lapsi tarvitsee.
- Lastensuojelu **ei yksin pysty** vastaamaan myöskään monenlaista tukea ja apua tarvitsevien lasten ja perheiden tilanteisiin.
- Odotusten tulee olla **realistisia** suhteessa siihen, mihin ylipäänsä pystytään vastaamaan.
- Jotta lastensuojelu voi onnistua omassa tehtävässään, on peruspalvelujen ja varhaisen tuen ensisijaisuutta ja **vaikuttavuutta vahvistettava kaikissa lasten, nuorten ja perheiden palveluissa**.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti lastensuojelulainsäädäntö uudistetaan siten, että

- varmistetaan lapsen edun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutuminen rajoitustoimien käytön edellytyksiä selkeyttämällä;
- lastensuojeluviranomaisilla ja sijaishuoltoyksiköillä on aidot mahdollisuudet ja riittävät toimivaltuudet tehdä työtään;
- velloitetaan viranomaiset aktiiviseen yhteistyöhön sekä varmistetaan riittävä toimivalta ja keinovalikoima, jotta sijoitettu tai huostaan otettu kadonnut lapsi löydetään nopeasti ja saadaan palautettua;
- tehdään tarvittavat, lapsia turvaavat lainsäädäntömuutokset, joilla alle rikosvastuuiän olevien lasten rikoskierre saadaan katkaistua.

Ministeri Kaisa Juuson asettama valmisteluryhmä

11.3.–31.12.2024

Toimeksiantona tehdä ehdotukset tarvittavista säädösmuutoksista alaikäisten nuorten integroidun ja suljetun kuntoutuspalvelun perustamiseksi sekä säädösmuutoksista, joilla voidaan puuttua lasten luvattomiin poissaoloihin lastensuojelulaitoksista.

- 1. vaihe: ehdotus tarvittavista säädösmuutoksista alaikäisten nuorten integroidun ja suljetun kuntoutuspalvelun perustamiseksi.
- 2. vaihe: säädösmuutosehdotukset, joilla voidaan nykyistä tehokkaammin puuttua lasten luvattomiin poissaoloihin lastensuojelulaitoksista.

Muutokset toteutetaan osana lastensuojelulainsäädännön uudistamista: hallituksen esitys lausuntokierrokselle loppukeväällä ja eduskuntaan syksyllä 2025, voimaan 2026.

Haavoittuvassa asemassa olevien osallisuus edellyttää...

- hyvää vuorovaikutusta, ihmissuhteita, osallistumista yhteisöjen toimintaan,
- tuen jatkuvuutta ja sen riittävää yksilöllistä seurantaan,
- yksilöllisten tekijöiden ylikorostamisen sijaan huomiota rakenteisiin ja niiden kykyyn reagoida; eri toimijoiden yhdessä tekemiseen ja yhteistyön joustavuuteen,
- sitä, että lakkaamme moittimasta osallisuuden puutteista yksilöitä - moittikaamme mieluummin itse luomiamme rakenteita: niitä työelämän, koulun ja muiden toimintojen ja tukijärjestelmien malleja ja ominaispiirteitä, jotka eivät kykene ottamaan kaikkia mukaan,
- motivaation näkemistä suhteessa toimintaympäristöön muokkautuvana vastavuoroisena prosessina, ei yksilön sisäsyntyisenä tai puuttuvana ominaisuutena, ja
- sektoroituneen palvelujärjestelmän haastamista uudelleenlaiseen yhdessä tekemiseen.

Lasten ja perheiden vaikuttavan auttamisen ja tukemisen vahvistaminen ei ole mahdollista ilman **palvelujärjestelmän toiminnan tarkastelemista kokonaisuutena**. Tämä edellyttää eri toimijoiden uudenlaista yhdessä tekemistä, mm. kuntien, hyvinvointialueiden ja järjestöjen yhteistyön systemaattista vahvistamista.

Hallituskaudet ylittävällä **kansallisella lapsistrategialla** edistetään monialaista ja –toimijaista yhteistyötä. Lapsistrategit ovat mukana myös esim. lasten kuulemisten toteuttamisessa osana lastensuojelulainsäädännön uudistamista.

Kiitos!

